

EVANGYÉLIOMI

PROTESTÁNS LAP.

Megjelen minden héten egyszer pénteken egy iven. — Előfizetési ár egy évre 6 frt, félévre 3 frt negyedévre 1 frt 50 kr. — Hirdetések díja száz szóig 1 frt, kétszáz szóig 2 frt, a másodszori hirdetésnél 100 szóig 80 kr. 3-iknél 70 kr. bélyegdíj 30 kr; csakis egyház és tanodát érdeklő hirdetések fogadtatnak el. A lapot érdeklő mindennemű közlemények a szerkesztőhöz — Fűvészkert-utca, 1078. sz. a. intézendők.

A lelkipásztor és háza.

(Folytatás és vége.)

Egyike a legkényesebb kérdéseknek a lelkipásztor házi élete, mert e téren annyi a vizásság s a balítélet, hogy a ki erről őszintén szól, tarthat hogy darázs-fészket bolygat. Én soraimmal tehetségem szerint használni akarok akként, hogy az általam észlelt vizásságok fölmutatása által e téren önvizsgálatra s önismeretre serkentsek, — s így a föl ismerendő bajok könnyebb orvosolhatóságát eszközöljem. Üssetek, de elébb hallgassatok meg, — ha helyeset mondok, fontoljátok meg, — ha tévedek, czáfoltatok — de egyszersmind bocsássatok meg.

Ha valaki az övéiről és az ő háznépéről gondot nem visel, az a hitet megtagadta. És ismét: A ki az ő tulajdon házában nem tud előljárni, mimódon birhatja az isten anyaszentegyházát? . . Ezek azon szavai Pál apostolnak, melyek világosan értésünkre adják, hogy a lelkipásztornak házi és családi életében is példányképnek kell lenni s teljesen ő felelős arról is, hogy házanépe ékes és szép renddel kormányoztassék.

Lehetetlenségre nem köteleztethetünk, — s a tapasztalás mutatja, hogy a legjobb akaratu s bölesen gondos atyának is lehetnek elfajult gyermekei, mert hisz nem kizárólag az atya nevel, hanem nagyrészen a társadalom is befoly a nevelésre. Mutatja a tapasztalat, hogy a leghűbb, s kötelességeit legpontosabban teljesítő, s háznépe kormányzatában legbuzgóbb családfőnek is lehet roszakartu neje, mert hisz gyermekkorától fogva ez is ki volt téve szülőinek s férjének hatásán kívül a társadalom hatásának is. Azt azért, hogy neje s gyermekei minden keresztyéni erényekben példányszerűek legyenek, a lelkipásztortól kép telenség lenne megkövetelni, — de hogy e példányszerűség ne a lelkipásztoron muljék, azt határozottan megköveteli tőle állása és isten parancsa. És e tekintetben én oly szigorunak tartom e kötelezettséget, hogy a lelkipásztor, ha családja az ő hü fáradozásai daczára is erkölcsileg meg-

romlott lenne, — azt vagy saját közvetlen köréből eltávolítani, vagy állását maga oda hagyni köteles

Bár ne lenne igaz, de én úgy tapasztaltam, hogy a lelkipásztorok gyermekei közt aránylag sok a vásott, kik, ha távolabbi tanodákba vitetnek, meggyűjtik a tanárok gondját, — ha iparos vagy hasonló pályára lépnek, munkátlanok s henyek, — ha ugynevezett világi pályát választanak, templom kerülők s a vallással nem gondolók lesznek. Önkénytelen eszembe jut itt, egy német lelkipásztornak e tárgy fölötti, általam régebben hallott, elmélkedéséből egy passus, melyben azt mondta: ha az apa farizeus volt, a fia sadduceus lesz, — s némely lelkipásztornak világba lépő gyermekeit Midás király elásott füleihez hasonlította, a melyekből kinőtt nád a szellő érintésére folyvást azt susogta, hogy milyen füle volt Midásnak Részemről én e hasonlatot igen érdesnek tartom ugyan, de azt hiszem, hogy azért vigyáznunk nem árt, nehogy köztünk is igazolva legyen.

A lelkipásztorok gyermekei vásottságának egyik s tán főforrását abban vélem rejleni, hogy ezek falvaink népis koláiban atyjok állásánál s ruházatuknál fogva a többi növendékek közt, mintegy kivételes lényeknek képzelik magokat, a többiek fölött szivesen hatalmaskodnak, s a gyermeknél oly könnyen kitörő csintalankodásokból is többet hisznek magoknak megengedhetőnek, mert hisz a tanító is sokszor elnézőbb irányukban. De ha a lelkipásztor mind atyai, mind iskolafölügyelői tisztében elég hiven akar eljárni, e bajt orvosolhatja azzal, hogy midőn gyermekét az iskolába vezeti, a többi növendékek és a tanító előtt adja annak világosan értésére, hogy ha őt atyja állása vagy ruhája némileg a többi növendékektől megkülönbözteti, e megkülönböztetés következménye egyedül csak az, hogy neki kötelességeire annál figyelmezőbbnek kell lenni, mert mulasztás esetén büntetése is megkülönböztető, azaz kétszeres leend. És ezt ekként kell végrehajtatni is.

A lelkipásztor hivatásánál fogva szobábani munkára, sőt semmittevésnek látszó elmélkedésre sokszor van utalva. Ebből gyermekei legszivesebben a semmittevést sajátítják el, — s atyjokat asztal mellett ülni, s nyugvó kezekkel el-

 Teljes számú példányokkal még szolgálhatunk.

mélkedni látván, ennek megszokása természetükben könnyen henyeséggé fajulhat el. Azért a lelkipásztornak, bármily vagyonos legyen is, sohasem szabad megengedni azt, hogy gyermekei körül bármily oly szolgálatokat, a miket magok is végezhetnek, mások teljesítsenek. A hol és amire a gyermek munkássága a ház körül fölhasználható, ott gyermeke ellen helyrehozhatlan mulasztást követ el az atya, ha azt föl nem használja.

Nő által jött a világra a bűn, de nő által testesült meg a váltság is. Ezen nagy igazságot a lelkipásztor családi életében is naponként igazolja a tapasztalás. Egy valódi keresztény nő, kinek ékessége nem a chignonban, nem a tunikákban, nem a divat majmolásában és cifra ékszerekben, hanem a szív tisztaságában, a lélek rothadatlanságában áll, olyan kincs a lelkipásztor házában, ki által a csendes boldogság ő nála is megtestesül. Tisztaság, egyszerűség, serény munkásság, takarékoság, és még is mindig áldozatra kész szeretetteljes gyámolítása a bajban szenvedőnek... ezek a lelkipásztorné valódi kellei. A ki ezekkel nem bír, az lehet divathölgy, lehet finom társalgó, lehet kikiáltott izlésű és műveltségű, de lelkipásztorné egyáltalában nem.

És mert e tekintetben sok helytelent és vizást láthatunk, lehetetlen pár szóval meg nem emlékeznem különösen a lelkipásztorok leányainak s a leendő lelkipásztornéknak neveléséről. Több protestáns országokban, sőt nálunk is régebben s elvéve ma is, a középosztályok leányaira nézve, melyhez számíthatók a lelkipásztorok leányai is, a legtermészetesebb nevelő intézetül a lelkipásztori ház tekintetik. Mindazon képzettséget, melyre ezen osztály nőinek szüksége van, mint különösen azon családias, Márhával gondoskodó, Máriával hitteljes érzületet, melyek a valódi nőiesség nélkülözhetlen ékességei, itt a lelkipásztor körében és házában sajátíthatnák el a nők legtermészetesebben. De fájdalom! nálunk ma nem ezekre fordítatik figyelem. Német és francia nyelv, zongora, táncz, a magatartásbani kecsesség, a divatképek tanulmányozása, a szép- különösen a lantos és regényirodalom termékeivel minél bővebb táplálkozás tekintetnek a nőnevelés leglényegesebb részeiül a társadalomnak még azon osztályaiban is, melyeknek leányai ha nőkké lesznek, ezen tanulmányok használására s érvényesítésére sem módot, sem alkalmat nem találnak.

Érthetőnek és indokolhatónak tartom én azt, ha a felsőbb s vagyonos osztályok leányai, hogy igen sok üres idejüket mulattatón betölthessék, a szép művészetek minden ágaiban s nyelvekbeni jártasságra törekednek; — de midőn a társadalom azon osztályainál, kiknél első szükséglet, hogy a nő gondos, bölcs s keresztény családjánya, takarékos s a kevésből is kielégítőn gazdálkodni, s hasznosan munkálkodni tudó gazdasszony legyen, — midőn mondom

ily osztályoknál a leányokba, a nagyvilági ugynevezett műveltség tarkabarká, s az olcsójából választott czafrangjainak reájok való férczelése által kielégíthetlen vágyakat látok csepegtetni... ezt a társadalommegmértelyezésének hiszem és vallom. Ehhez aztán még ráadásul az az indokolatlan viszásság is megtörténik, hogy protestáns lelkipásztorok legnagyobb részben lelkipásztornékká, vagy legalább hasonló osztálybeliek nejeivé leendő leányaikat rom. kath. apácák által azok zárdájában neveltetik... mit mond erre a józan ész, és mit saját hivatásunk tudata? Hogy családanyai kötelmeidet helyesen betölteni tudó légy, — tanulj azoknál, kik e kötelmeket magokra nézve csak megvetendőknek s megfertéztetésnek tekinthetik!... hogy protestáns lelkipásztorné tudj lenni, erre csak rom. kath. apácák közt készülhetsz el méltón!

Kell és szükséges a nőnek a társadalom azon rétegében is a műveltség és képzettség, hol a mi helyünk van kijelölve. Egy kis zene, egy kis rajz, történelmi, földrajzi, természettani és rajzi ismeretek... de ki választhatná meg nőink számára helyesebben az ő hivatásukhoz mért ismereteket, mint egy oly lelkipásztor, a ki felsőbb képzettsége mellett, mint vezető és példaadó, az általános közműveltséget is nem csak bölcsészeti, hanem keresztényi szellemmel van hivatva áttekinteni és bírálni? Meg kell ismerkedni a mi nőinknek is a szépirodalom remekeivel, de mert itt is gyakran sok szemét közé van rejtve a gyöngy, — ki lehet természetesebb tanácsadója, mint a lelkipásztor-anya? E mellett a mi nőink műveltségének legelengedhetlenebb része a kedély és szív nemessége, emelkedettsége, a hit, a szeretet, a remény minél nagyobb teljessége... mindezeknek nem a valódi lelkipásztor családi tüzhelyénél kell-e legtermészetesebb forrásainak lenni? — Életek ezek reánk nézve, elmélkedjünk fölöttük komolyan, mert ha a korunkban már úgy is sokaktól taposott ösvényre rohanunk csapatostól, bizony bizony hiteles szegénységi bizonyítványt állítunk magunkról, s a helyett, hogy a társadalom kovászai lennénk, leszünk teljesen megízeltlenült só, mely semmi jóra, hanem csak rontásra alkalmas.

A minek előnynek kellene reánk nézve lenni, azt gyakran romlásunkra fordítjuk. Képzettségünk, műveltségünk bennünket a társadalom legfelsőbb rétegeivel tesz egyenlőkké, — mi azonban a helyett, hogy e műveltséget anyagilag szerény helyzetünknek belsőleg ékessé s a megelégedés paradicsomává alkotásában érvényesítsenünk s tenenünk gyümölcsözővé, e műveltségből csak főnhéjazó vágyakat szívunk magunkba, s phaetoni meggondolatlansággal a magasabb s vagyonosabb köröknek erőnket fölül muló külső csábító sugarai után kapkodunk, — a mik aztán mind hivatásunk eredményeit, mind családi jólétünket hamuvá perzselik, és bebizonyul, hogy műveltségünk csak a világ ama bölcsessége, mely hiabavalóság és neveltség. —

Nekünk az lenne feladatunk, hogy a valódi műveltség eszközeivel s a teljes hitbuzgóság erejével szerény anyagi helyzetünket a megelégedés, a jólét mintáivá alkossuk, — és közülünk azoknak, kiket a gondviselés földi javakkal gazdagabban látott el, szintén nem az a hivatásuk, hogy e világ szerinti szerencsésüket külső megjelenésük fényesebb voltában csillogtassák, a mi által szegényebb sorsu társaikban csak elégedetlenséget nemzenek, — hanem az, hogy anyagilag szerencsésebb helyzetük jó cselekedeteik és áldozatkészségük nagyobb voltában legyen nyilvánvalóvá.

Igen igen sokat elmondhatnék még e tárgyról. Elmondhatnám, hogy a lelkipásztorok családias együvé tartozásának, gyakori s minden tekintetben üdvösen hatható egymáshoz járásának megszűnése, s e helyett az egymás iránti elhidegülés napi renden létele is mint vétek, a világ fényüzési hajlamának majmolását terheli . . . de hát ugy is elég hosszú s még unalmasabb a Jeremiád, a melyet eddig mondtam. Igaz, hogy jeremiási hangulat, de legyenek meggyőződve szíves olvasóim, hogy egyszeremind jeremiási szent szándék is vezette tollamat. Egyben és másban tévedhettem, s ha megczáfoltatom, nekem lesz ez legnagyobb örömöm, — azon egyet azonban nem engedhetem elvitatni, hogy a közjavunkérti forró buzgalom készítette szólan

E ü d o k i á t.

Észrevételek az „Észrevételek“-re.

(Folytatás.)

Most még egy néhány megjegyzést az „Észrevételekre.“

Legelőször is azt hozza fel a czikkirő ur hogy „ez elszomorító pontnak egyik oka: a középosztályu, iskolázott, művelt embereinknek idegenkedése a latin nyelvtől.“ — Szerény nézetem e tekintetben az, hogy semmiféle pályára menendő ifjút, a latin nyelv szorgalmas tanulása alól soha fel nem mentenék. Hiszen ha valaki tudományos pályán akar haladni, legyen tanár, pap, orvos, ügyvéd, gyógyszerész stb. mindenütt nagy szüksége van a latin nyelv tudására, — már pedig egyetlen szülének sem adatott mindentudóság arra nézve, hogy ha gyermeke az érettségi vizsgát leteszi, minő pályához lesz kedve, hajlama és képessége. Ez a kérelem a szülék részéről nevetséges, — ennek teljesítése pedig bármely iskolai előjáráságtól, hibás és megrovandó eljárás. Legyen az a gyermek báró, gróf, vagy herczegfi, a tudomány hatalom, az minden időben szebb és nagyobbá tette a vagyont, tiszteltebbé az egyént.

Azonban ki kell mondanom, hogy a latin nyelv mostani tanmódszere sohasem fogja oda vinni a fiatal embert, hogy midőn az akademiába át- vagy az életbe kilép, kedvet kapjon az ó-kor remek művei olvasására, és az abban létező gyöngyöket kihalászsza. Ennek pedig azon egyszerű oka van, hogy a gymn. 4 alsóbb osztályába csak van ügyelet a grammatica és syntaxisra, azután mindig kevesebb vagy semmi, igen mert ennyit s annyit fordítani kell, hiszen ez ki van szabva, no meg könyv nélkül is tanulni kell, ez a tulságos fordítás pedig mind a grammatica és syntaxis rovására történik, de hiába, arról a tanár nem tehet, ki van szabva! . . . Ezért van az, hogy a

gymn. IV-ik osztályában többet tud belőle az ifju, mint mikor a VIII-dik osztályban érettségi vizsgára megy, korántsem pedig azért, hogy s z a b a d a b b a n k e z d g o n d o l k o d n i. Csak fogalmazás és fogalmazás több grammatica és syntaxis, és kevesebb de sokkal kevesebb fordítás. Nem kell hinni, hogy nehéz lesz a fogalmazás, a ki a grammaticát és syntaxist tudja, annak nem nehéz. Ezen a dolgon könnyen lehet segíteni ily módon.

A német nyelvről ugyan ez áll még erősebb mérvben, mert arra még nagyobb szükség van.

A görög nyelvet egészen törlendőnek nem, de csak a gymn. VI-ik osztályába óhajtanám kezdeni, több grammatica és syntaxis s kevesebb fordítás megint. Hát meg a k ö n y v n é l - k ü l ö z é s, ugyan kérde, hogy mi szükség van arra, hogy a szegény fiatal ember azzal gyötörje lelkét, testét, hogy egy rakás ódát meg hőskölteleményt bevágjon, az életre, vagy az ő görög tudományára van-e annak hatása, pedig az érettségi vizsga előtt a görögnyelv tanára nekünk is kiadta az ordret, hogy a ki ezt s ezt könyv nélkül meg nem tanulja, nem kap kitünőt s ad majorem professoris gloriam bevágtuk, megkaptuk a kitünőt, még sem tudunk görögül, ugy hiszem más is járt így.*)

A mi a vizsga szigorubbá tételét illeti, ez nagyon rossz gyógyszer. Abrakolhatunk már akkor mikor kiáll a ló? . . . Eddig is elég szigoruak voltak azok, azt meg mi tudjuk, a kik még elevenen emlékezünk azok melegére. A vizsga még szigorubbá vagy bárminő szigoruvá tételével, megint nem fogunk gondolkodni megtanítani senkit, magolni igen.

A mi azon passust illeti, hogy ugy gondolkodik a fiatalság egy része, miszerint a tanulói pálya végsikere nem a tudományos képzettség mértékétől függ, elismerem, de csak részben, mert mindig igaz marad a költő azon szava: perripit acherontes Hercules labor, bár az is igaz hogy: nulla regula sine exceptione.

A mi azon nézetét illeti a t. czikkirő urnak, hogy a kápláni vizsgák szigorubbá tételét óhajtja, annyira hogy a latin klassikusokat is olvassák, erre azt felelem, hogy a tornyot nem szokták a kakastól építeni lefelé, habem elsőben jó alapot raknak alá s ugy mennek fokokként tovább a kakasig.

Hát kérde, micsoda érdem volt megtanulni a régi időkben latinul? a midőn több studiumokat gyermek korától kezdve azon a nyelven tanult az ifju, meg otthon nemcsak az apával, de sok esetben a mamával is discuralhatott azon a nyelven, tessék a mostani methodus mellett megtanulni, ez már érdem lesz.

Aztán ha ez a vélemény elfogadtatnék valamely főiskolában jelenben, roppant szegénységi bizonyítványt adna ki magáról, lenne az bármelyik főiskola, mert ha megengedem is azt, hogy genie egyikben sincs jelenben, de azt nem engedhetem meg, hogy kitünő szorgalom, és meglehetősen vagy épen jó képességű fiatal ember ne találtatnék, és mégis mind a Hatvani, mind a Pétzeli alapítványi kamat, pályamű nélkül maradt, no valljuk meg őszintén, mert nem volt a ki tudta volna a latin nyelvet jól s bele mert volna fogni, — de ebből nem hiszek olyan okos embert, a ki azt következtetné, hogy már ezen ifjaktól az életben nem lehetnek jeles egyéniségek.

Az utolsó ok a mit felhoz czikkirő ur t. i. az a nyomoru-

*) Adjuk a t. czikkirő ur észrevételeit részletes jegyzetek nélkül; azt hisszük a gyakorlati szakférfiaknak volnának, s tán lesznek ezekre saját észrevételeik.

ságos leczkéztetési rendszer, betüröl betüre igaz csekély felfogásom szerint is, hiszen már a falusi iskolákból is kűszöböljük ki mind nagyobb-nagyobb mérvben, és csak azon esodálkozunk, hogy a debreczeni főiskola erre csak mostanába birt rájönni. ez volt mind a tanár,- mind a tanulótól a legveszedelmesebb időrablás.

A b e l s ő o k o k közül az első tökéletesen igaz, s nagyon találó azon hasonlat: „hogy a gymn. ifjusága hasonlónvá lett egy olyan emberhez, a ki testi tápláléknak fűszereket használ kenyér és hús helyett.” — Ez elég baj, és így van.

Hanem ez kényes dolog, ezen nehezebb segíteni mint első tekintetre látszik. Itt főleg a C u r a p r o f e s s o r a l i s segíthet; mert ha eltiltatik némely könyvektől az ifjuság, még mohóbban fogja kapni, s nem csak hogy tanulni nem fog miatta, de még az ebédjénél is maga elé teszi; — ha pedig kiszabtatnak valamely hasznosabb irányu könyvek az olvasásra, nem fog olvasni vagy épen semmit, vagy nagyon keveset. Itt nagyon is áll az a phisikai tétel: a h a t á s e l l e n h a t á s t s z ű l. — Ez nagyon kényes dolog, itt valamely utmutatást adni nem lehet; ez a mint fentebb mondám a cura prof. körébe vág. Okkal, móddal.

A segély egyletek s b á l e g y l e t e k r e vonatkozó észrevételét cikkiró urnak megint nem írom alá általánosságban. Egy öreg, kedves és mély tudomány tanáromtól azt hallottam: a fiatal embernek ki kell forni magát, mint a jó bornak s a mely fiatal ember ezen a forráson 24 vagy legtöbbet mondva 30-dik évéig keresztül nem ment, az egész életén át bolond lesz.

Hogy igaz-é ez, gondolkodjanak rajta azok, a kik az életet mélyebben ismerik mint én, azonban magam is úgy vélem, hogy van benne valami. Ha már most elzárjuk a fiatal embert a világtól, mit nyerünk? 1-ször azt, hogy nem hagyunk neki helyet és tért, a hol lassan-lassan, de minden nagyobb kár nélkül e forráson átmehessen. 2-szor Ha akkor kezd forni, midőn már az életbe kilép vagy épen benne van, midőn az iskolai fegyelem sem köti, midőn a hiuság a legnagyobb erővel dolgozik benne, sokszor rohamosabban forr mint kellene s összetöri saját szép jövőjét; és végre 3-szor szegletessé teszszük az életben, a hol sokszor nagyokat fog botlani a világban ügyetlensége és járatlansága miatt, pedig a világ a papi statustól is megköveteli, hogy abban elég ügyesen tudjon járni; — azonban ez csakis azon érettebb gondolkozásu fiatal embereknek való, a kik nem csak megtudják különböztetni, hogy mi a jó, mi a rossz, hanem magokat önérzetes emberhez nem illő dolgoktól megbirják tartóztatni.

(Folytatás és vége köv.)

Gesztelyi N a g y L a j o s ,
ref. lelkész.

K Ö N Y V É S Z E T.

A p á p a i ev. reform. egyház L e v é l t á r a 1510—1811. Ismerteti Liszkay József nevezett egyház lelkésze. Szerző tulajdona. Pápán, a reform. főtanoda betüivel, 1875. 8r. VIII+227 l. Ára 1 frt. — Megható hangon irt magvas előszó hív fel protestantismusunk történelme komoly mívelésére; célja első részét így adja: „célom lelkész társaimat meggyőzni arról, hogy parányi körben s korlátolt viszonyok közt is képesek lehetünk egyházirodalmunk gépezetét gyorsabb haladásra tüzelni”

A pápai kollégium fejlesztése érdekében alapos és helyes nézeteket közöl. — Aztán kezdetét veszi az okmánytár, melyben 300 évről 665 okmány van elősorolva, az okmánykeltének helye, ideje s tartalma szabatos kivonatának kiderítésével. — A Függelékben ismertette vannak más egyéb becses őrizmények, ereklyék, mik a levéltárban találtnak, végül betűrendes névmutató, a mi igen szükséges és hasznos kalauz a szereplő egyénekre vonatkozó okiratokhoz. — A zárszóban melegen hív fel a sülyedés okai eltávolítására s „elhagyott isteneinkhez térésre.” — A magyar prot. egyháztörténelem épületéhez egyik legbecsesb forrás kalauz ez a kivonatos levéltár; szerző teljes tisztelet és hála méltó munkát végzett. — Magyar prot. történelmi társulat hol késsel az éji homályban? Legyen a derék buvár Liszkai műve hajnal csillag ahhoz!

I r o d a l m i É r t e s i t ő könyvészeti szaklap, 12. szám. Szerkesztő Márki Sándor. Az életre méltó lap e számmal bevégzi pályáját. Az év alatt 1186 műről adott jelzést.

Esztergomi „I r o d a l m i É r t e s i t ő,” 2-dik évfolyamának megnyitását jelzi, kiadó Buzárovics Gusztáv könyvkereskedő, szerkesztők Maszlaghy F. és Sóda E. megjelenend havonként 1 iven, ára 1 évre 1 frt. — Czélszerű beosztással van kezelve. A hazai r. kath. egyháznak s irodalomnak mindenestre szolgálatot tesz . . . mi protestánsok ilyennel nem birunk, s ez felette nagy hiány.

U j d ő k szépirodalmi, társadalmi, művészeti heti lap, szerkeszti Benedek Aladár, Budapest, előfizetése 1 évre 10 frt. változatos, izletes s érdekes tartalmat mutatnak fel az eddigi számok. A laptervében kellemesen hatott ránk a vallás eszméjének hangsúlyozása. A mely lap, kivált a gyöngéd hölgy keblekre is hatni akaró, a vallás eszmét kifejejtí, vagy rideg kezekkel érinti . . . csak muló s ingatag dolgokat ápol s az örök létüekre fel nem emelkedik.

N a g y: C h o r á l k ö n y v. Előfizetési felhívás ily czimű munkára: „Á t a l á n o s C h o r á l k ö n y v” a magyarhoni ág. hitv. ev. egyetemes egyház számára. — Chorálkönyvem általános, azaz magában foglalja valamennyi használatban levő magyar, tót és német énekeskönyveinkben előforduló dallamokat; ilyszerű berendezésénél fogva tehát bármely ajku egyházainkban egyaránt használható. A negyedfélszázat meghaladó chorálok négyszólamulag, rövid s könnyű közbenjátékokkal (transitio) vannak szerkesztve.

Chorálkönyvem a tiszai kerület által kinevezett bírálók által már megbirálattott, kiknek jelentése nyomán az idei kerületi gyűlés által a következő jegyzőkönyvi pont hozatott: „XXXVI. pont. Jelentetett, hogy Nagy Lajos nyiregyházi tanító által összeállított chorálkönyv, a bírálatra felkért szakértők ítélete szerint, kitűnő gonddal van szerkesztve, annyira hogy magyarhoni protestáns egyházunk zeneirodalmában hiányt pótol; zenészte művészi, de nem mesterkél, egyszerűséggel és könnyűséggel egyházi zenéhez szükséges méltóságot párosít, átmeneteiben rövid és kedves mintákat ad, általában a mű összehasonlítva más ilynemű művekkel kétségtelenül nyereséynek tekintendő. A szakértőleg helyeselt chorálkönyv ennél fogva az egyházi zenével foglalkozóknak, valamint az összes magyarhoni evang. egyházaknak is pártoló figyelmébe ajánlatik.”

Ezekután tisztelettel felhívom egyh. zenénk érdekében összes tanítóinkat, képezészeinket, általán a nemesebb irányu choráljáték minden barátait az előfizetésre. — Előfizetési ára 5 frt oszt. ért. melyet is annál inkább kérem (legjobb posta-utal-

vány utján) mielőbb hozzám beküldeni, hogy a nyomtatandó példányok száma iránt magamat tájékozhassam. Ily nagy költséggel járó kiadás mellett csakis az előfizetők vétetnek tekintetbe. A megrendelésnél elfogadom az előfizetési összeg $\frac{3}{5}$ -dét is, $\frac{2}{5}$ -dét azonban a mű megküldése mellett utánvételben kérendem fizetni. — Az előfizetési határidő márczius hó közepéig terjed.

Nagy Lajos,
a nyiregyházi ev egyháznál orgonista s énekvezér.

B E L F Ö L D.

Egy szerény kérdés az áttérési ügyben.

Az 1868. évi 53. t. cz. mely az áttéréseknél követendő eljárást szabályozza, határozott vívmányt képez a törvényesen bevett keresztyén vallásfelekezetek jogegyenlősége tekintetében, és mégis ennek dacára sokszor igen kellemetlen helyzetbe juttatja a prot. lelkészt.

Kétségtelen dolog, hogy ezen, a prot. vallásra való áttérést tetemesen könnyítő törvénynek életbe lépése óta a hozzánk történő áttérések aránytalanul felszaporodtak; de az is kétségtelen dolog, hogy ezen áttéréseknek leg többjében vajmi kevés köszönet van.

Kétségtelen dolog, hogy ezen, a prot. vallásra való áttérést tetemesen könnyítő törvénynek életbe lépése óta a hozzánk történő áttérések aránytalanul felszaporodtak; de az is kétségtelen dolog, hogy ezen áttéréseknek leg többjében vajmi kevés köszönet van.

Jól fogja azt tudni minden lelkésztársam, hogy az olyan eset, midőn valaki akár hozzánk, akár tőlünk megg y ő z ő d é s b ő l lelkiismereti ösztönzésből, hitbéli szükségből áttér, ritka, mint a fehér holló (minek oka mindenesetre az időnek modern azaz vallással mit sem törődő szellemében keresendő.) A tapasztalás mutatja, miszerint mai napság kevés kivétellel azon okból térnek át az emberek a prot. egyházba, hogy kellemetlenné, teherré vált házassági köteléküktől megszabadulhassanak.

Magától érthető tehát, hogy miután nem meggyőződés, nem vallásos, hitbéli érzület és szükséglet, indító okai az áttéréseknek, vallásunkra, egyházunkra nézve vajmi kevés köszönet van azokban. Mert az ember a régi (rendesen hitetlen vagy indifferens) marad, és mert nem változtatja hitét, melynek leg többször hijával van, hanem csak az egyházat, melylyel pedig lelkében, szívében nem törődik, lefeljebb annyit, hogy azt eszközül akarja felhasználni, nem hitének erősítésére, nem lelkiismeretének megpujgatására, nem boldogulhatására, nem üdvözülhetésére, hanem a megunt férjtől vagy feleségtől való szabadulhatásra, a — gyakran minden igazi ok nélkül czélzott — törvényes elválásnak és más — sokszor már régebben óhajtott személylyel leendő házasságkötésnek lehetőségére.

Ezért jön a prot. lelkész az áttérések alkalmával gyakran kényes, sőt néha lealacsonyító helyzetbe, és ezért merem azon szerény kérdést koczkáztatni: „van-e joga a lelkésznek, mint az egyház képviselőjének oly esetekben, midőn világosan látja, hogy nem vallásos meggyőződés és szükség, hanem melléktekintetek indítják az áttérni kívánókat, őket el nem fogadni, visszautasítani?”

Őszintén megvallom, én nem habozom, ezen kérdésre „igen”-nel válaszolni. Mert:

1. Az 1868. évi 53. t. cz. 6. §-sa értelmében a törvényes

formalítások teljesítése után „az illető egyház (képviselésében tehát a lelkész) teljesen fel van jogosítva (t. i. az áttérni kívánót) kebelébe felvenni.” — Tehát fel van jogosítva, de épenséggel sincs kötelezve őt felvenni, a mint ezen utóbbit az állam által hozott törvény nem is rendelhette, lévén ez kizárólagos belügye az illető egyháznak; egyházunk pedig e tekintetben nem rendelt még semmit.

2. Joga, sőt erkölcsi kötelessége a lelkésznek, ily esetekben az egyházba leendő felvételt megtagadni már lelkészi hivatásánál fogva is. Mert a lelkésznek feladata: az Isten országát terjeszteni, vagy, ha másképp kifejezzük, a láthatatlan egyházat, azaz a Jézus Krisztusba, Istennek egyszülött fiába igazán hívő, abban üdvösségük egyedüli útját találó, tehát ő szerinte élő, kegyes keresztyéneknek számát nagyobbitani, a bűn, tévelygés, farizeizmus, indifferentizmus ellen harcolni Könnyelműen, vagy éppen tisztátalan indokokból történő áttérések pedig nem szaporítják a hívők seregét, az igazi egyházat.

Igaz, vannak oly esetek, a hol az áttéréstől, még ha szerencsétlen házasságnak felbontását is czélozza, egy tönkremenő élet megmentése függ, s ilyenkor a lelkész szívesen felveendő egyházunk mentő hajójába az elmerülő félben levőt. De bizony vannak oly esetek is, hogy az egyháza javát lelkén hordozó lelkésznek egész benseje felháborodik az ellen, hogy egyházát, a szenteknek e közösségét eszközzé segítse alacsonyítani tisztátalan, bűnös emberi szenvedélyek kielégítésére.*)

Nagyon szívesen látnám, ha a lelkésztársak és jogértők a felvetett kérdéshez szólának. Elvégre is, egyházi törvények hiányában, e tekintetben is a „prudencia pastoralis”-ra vagyunk utalva; ennek azonban erős hitem szerint, mérvadó elve nem lehet más, mint az: oda törekedni mindenképen, hogy legyen az anyaszentegyház dicsőséges, melyben ne lenne makula, vagy sömörögés vagy valami a féle, hanem hogy lenne szent és feddhetetlen. (Efez. 5, 27)

Beszterczebányán, 1876. évi jan. 17.

M o c k o v e s á k J á n o s,
evang. lelkész.

Értesítés a pápai ref. főtanodáról.

A pápai ref. főiskolában az első félévi közvizsgák a folyó 187 $\frac{3}{4}$ -dik tanévben a februárhó 21—27-dikéig; a magán- és érettségi vizsgák pedig 27—29, és márczius 1-én tartatnak. Erről midőn az illető szüléket és tanúgy barátait tisztelettel értesíteni szerencsém van: nem mulaszthatom el annak is megemlítését, hogy bár a négy évi jogtanfolyamból jelen tanévre a pápai ref. főiskolában csak három év rendeztetett be; és bár a nm. m. királyi vallás és közoktatási miniszteriumnak e berendezést helybenhagyó legmagasabb leirata 1875-dik év szeptember hó 22-kén kelt, s a főiskolai igazgatósággal említett hónap 26-án közöltetett, úgy hogy nyilvánossá a hírlapok útján csak akkor tétethetett, midőn iskolai évünk már megkezdődött: mégis, dacára ezen kedvezőtlen körülménynek, az első évi jogban 15, a

*) Legyen szabad csak egy példával igazolnom állításomat. Nagy-Becskereki lelkész koromban egy róm. kath. ember, azzal jött hozzám. „Tiszteletes Uram, feleségem 14 év előtt megszökött, én lutheránussá akarok lenni, mert nekem házasodnom kell.” — Biz én ennek a szeretetre méltó atyafinak, ki egyházamnak alig vált volna diszére, egyszerűen azt válaszoltam: „Atyafi, szökjék meg maga is, nekem nem kell.”

M. J.

másodikban 7, a harmadikban 13, összesen 35 joghallgatónk van. Ez, úgy hiszem, méltán feljogosít azon reményre, hogy ha a főtiszt. egyházkerület főiskolánkban a negyedik évi jogtanfolyamot is berendezi, jövőre jelentékeny számú joghallgatónk leend.

Pápa, jan. 18. 1876.

K i s s J á n o s,
főisk. igazgató.

Felső Borsodból.

Lelkészerkeztetlet Edelényben.

A boldva sajtó melléki ev. ref. lelkészi értekezlet mult év december hó 16-kán Edelényben tartotta meg legközelebbi gyűlését, melyben Tóth Menyhért kápolnai lelkész, s értekezleti elnök a vallásos buzgóság meleg érzésétől áthatott megnyitó beszéddel hívta fel az értekezlet figyelmét, az evangéliomra támaszkodó keresztyén hithűség, és az észt a vallás terén is fő uralomra emelni törekvő modern irány feletti komoly eszmecserére, egyszersmind intvén és serkentvén a teljes számmal egybegyűlt tagokat a Krisztus tudományán épült egyház alapitai mellett való hűségre s állhatatosságra.

Ezen általános helyeslés és köztetszéssel fogadott elnöki megnyitó beszéd után egyik tagtárs Cs. K. damaki lelkész épen e tárgyra vonatkozó következő tartalmu cikket olvasott fel: „Rövid elme futtatás a prot. lelkész jelen helyzete föött az íge hirdetés körül és a társadalmi téren.“

Ezen felolvasásnak különösen első része igen élénk eszmecserére nyújtott alkalmat, nem maradván ki a tárgyhoz szólásból a valódi protestáns lelkész vallásos kötelességeit melegen átérző kicsiny testületnek egyetlen egy tagja sem.

Nem hiányoztak a valóban testvéri, s egymást az őszinte barátság és szeretet érzelmével vezérelni s gyámolítani törekvő megjegyzések, melyek mindnyájunkra nézve szükségesek, s tanúság teljesekek voltak. A felolvasás második része az értekezlet közhelyeslésével találkozott.

Ezután a táborig lelkészség anyakönyvi mintázatának a miniszterium utján, mihez alkalmazkodás végett megküldött s általunk nem a legkedvesebb ajándéknak tekintett példányai tételenként átnézettek, s egymást felvilágosító megjegyzésekkel kísértettek, az ezekhez mellékelt főpásztori körlevél is felolvasatván.

A házassági ügyek, s általában, a gyakorlati lelkészetre vonatkozó több kérdés megvitatása szintén érdekes mozzanatát képezte jelen értekezletünknek, mely után

házi ügyeinket rendeztük, vagyis: összeraktuk filléreinket, hogy szerezzünk azokon szellemi kincseket; előfizetvén a „Protestáns egyházi és iskolai Figyelmezőre“ és az „Evangyéliomi protestáns Lapra,“ előfizetési pénzünknel úgy hisszük becsesebb ajándéku küldvén e lapok nagy érdemű szerkesztőinek, szívünk azon üdvkivánattal teljes forró ohaját, hogy az ő hitők megláttatván az ő cselekedeteiken, irodalmi munkásságuknak lelki békét termő édes gyümölcsei láttassanak meg az azokat olvasó sok ezer lelkeknek életén az évek hosszú során át. A „Prot. egyházi és isk. Lap“ 3 példányban járván a kör tagjainak: ez, a kör részére külön nem rendeltetett meg.

Az értekezletnek főbb teendői ekként elintéztetvén, e körnek — fennállásától fogva köztiszteltben és szeretetben részesült jegyzője Simon József balajti lelkész, határozottan lemondott jegyzői hivataláról.

Nem szükséges S. J.-nek e kör iránt tanusított szorgalmát és érdemeit felsorolni azok előtt, kik a mult évben, a „Prot. egyh. és iskolai Lap“-ban „Virgil“ név alatt körünk ellen intézett alaptalan, s csak aljas irigységből származhatott megtámadásra irt alapos, elme éllel teljes, s magát az álnév köpenye alatt biztonságban érző nem szép lelkű megtámadót is elhallgatásra kényszerítő válaszát olvasták.

Melegen emlékeztetvén meg azért a kör a kezdet nehézségeivel szemközt kifejtett érdemeiről: eddig való működéséérti köszönet nyilvánítása mellett sajnálkozva fogadja el az ő határozott lemondását, helyébe Csontó Károly damaki lelkészt választván meg jegyzőül.

Végre az értekezés helybeli lelkész társunk asztalánál az ő és családja barátságos szívessége között, élcekkel is fűszerezett folytonos eszmecserével végződvn; azon benső meggyőződéssel oszlottunk szét, hogy: ily értekezleti köröknek egy prot. egyházmegye kebeléből sem volna szabad hiányozniok.

Damak, 1876. január 18.

C s o n t ó K á r o l y,
értekezleti jegyző.

A pesti egyházmegye határozata.

A „Prot. e. s. isk. Lap“-ban a+b „kövessük a pesti egyházmegye példáját“ czimű cikket irt. — „a+b“ ugy mutatja be nekünk a pesti egyházmegyét, mint a ki az ugynevezett esperesi látogatást egyedül azért tartotta fenn eddig, hogy mint adó-exekutor, a szokásos e. megyei és gyámpénztári díjjakat beszedje s mivel egyéb teendője nem is volt, azon rendelettel „ezentul az egyházak tractuális és gyámpénztárt illető tartozásait, minden évben jan. 15-ig az esperesi hivatalhoz beküldeni köteleztetnek,“ az évenként tartatni szokott kanonika visitatiót beszüntette.

Csodálkozom rajta, hogy mindjárt utána nem olvastam azon ujdonságot is: a pesti derék e megye, b. látván a kanonika visitatiók czélszerűtlen voltát, a reform terére lépve, azt beszüntetvé, e s p e r e s é t n y u g a l o m b a h e l y e z t e, m i n t o l y a t, k i r e a v u l t s á g á n á l f o g v a s z ü k s é g e n i n c s; különben is évenként nem tett egyebet, mint a szokásos adókat exekválta s alkalmat adott egy kis „eszemiszom“-féle mulatságra.

Én — egészen másként fogtam s fogom fel az évenkénti szabályszerű látogatást, — lehetetlen hogy ne nevessek azon reformokon miket a+b magasztal, melyek egyfelől végzetlen gyengeséget árulnak el, (hogy t. i. nem bírták beszüntetni az esperes köpenye alatt üzött visszaéléseket); másfelől azon, hogy a+b nem látszik kellő fogalommal birni arról, — a mint cikke mutatja, — mi az a visitatió.

Hosszas lenne ezt leirnom. — Hogy elrendelték, miszerint az évenkénti tractuális és gyámpénztári díjjak beküldessenek évenként jan. 15-ig, az esperesi hivatalhoz, hogy ezáltal az esperes terhet a visitatióban megkönnyíteni igyekeztek: ezt értem; de azért, mert a látogatás örve alatt 38 firtos „eszemiszom“ rendeztetik s néhol az esperes után látogató — gondolom „iskola-dékán“ — csak két- mond: két iteze bort kap, hogy ez ok lehessen a s z a b á l y s z e r ü látogatás beszüntetésére ezt nem értem, ezt nem hittem. — Bizony, ha a pesti egyházmegye maga sem tud egyéb okot felhozni a tett intézkedésre, akkor felette elszomorító állapotot hirdet a világ előtt. — Hir-

deti, hogy az egyházkerület által tett, az egyházmegye által elfogadott s az egyes egyházak által végrehajthatni elrendelt intézkedéseket szabályszerű látogatósága sohasem ellenőrizte kellőleg; hirdeti, hogy szabályszerű látogatósága az egyházak anyagi helyzetére, iskoláinak miként állására csekély gondot fordított; a nélkül hogy figyelmesen megszemlélte volna, mily lábon áll az egyházi asság, mint vitetett keresztül az egyházmegyének, a felsőbbség útján elrendelt egy vagy más határozata; meg van-e tartva minden szabály, melynek alapján az egyház kormányoztassék, van-e az iskolákban, az iskolázásban valami hátramaradás stb. egy kis eszem-izsom után, 20-40 frt adósággal ott hagyta az egyházat; — hirdeti, hogy a szabályszerű látogatóság sohasem tett oly helyi érdekű intézkedést, melynek meg- vagy meg nem tétele az esperes után látogató „iskola-dékán“ szemügyre vegye; egyszóval hirdeti, hogy ott a szabályszerű látogatóság kötelességének aligha tett eleget. Ha tette volna a+b s maga a tractus, nem nyilatkozathatta volna feleslegesnek, eltörlelhetőnek.

Isten őrizzen, hogy a pesti derék egyházmegyét kövessük. — Nálunk a szabályszerű látogatóság emberül megfelelő kötelességének; eltörölni oly hiba volna, hogy nem volnánk képesek helyettesíteni semmivel. Igenis, vegyük el a látogatóságtól azt a terhet, miszerint az szedje be a szokásos évdíjakat, de vegyük el azért, hogy a hivatal terhet könnyítsük; rendeljük el, hogy a szokásos évdíjak, egyházak és lelkészek által évenként jan. 15-ki küldessenek be az esperesi hivatalhoz vagy j o b b a n m o n d v a : illető pénztárnokhoz, de hogy ennek életbeléptetésével megszüntessük a szabályszerű látogatóságot, jobban mondva: az egész esperesi hivatalt, mintha az egyébre nem is ügyelt volna: risum teneatis.

Én is azt mondom a mit a+b: ne legyünk önzők. — Évenként egyszeri esperesi látogatás egy lelkészt sem pusztít ki; küssa el a látogatót és társát a lelkész, szabad tetszésére csináljon „eszem-izsomot.“ de ne akarja épen az eszem-izsom miatt gyűlölni; azt a mi határok között, s e m b e r é v e s kitűnő intézmény, az ellenkezőt pedig dicső reformnak keresztelni el.

Zs. S.

Szerény felvilágosítás.

az „Egyházi Kánonok“ ismertetőjének.

A szatmári reform. egyházmegye által közelebb kiadott Kánon és Statutumus gyűjteménynek külön is megjelent első része, mely a Geleji Katona-féle kánonokat és a szatmárnémeti zsinat végzéseit tartalmazza, ismertetve lőn e Lapok 2-ik számában, s minthogy ez ismertetésben gy. I. t. ur a fordító — Kiss Áron esperes — ur utójegyzeteinek hiányos voltáról szól, — indittatva érzem magamat, miszerint ezennel kijelentsem, hogy azon jegyzetek nem a kánon külön példányaihoz, hanem a teljes statutumos gyűjteményhez voltak szánva, és azokat nem is K. Á. ur, hanem én — azon gyűjtemény összeszedője — irtam és miután később többek kívánatára a kánon és statutomok nélkül is kinyomatott, úgy maradtak e jegyzetek a külön példányok végén is. *)

Egyébiránt — a f. t. tiszántuli egyházkerület egyházi szabályok gyűjteményének megjelenése után, — a s z a t m á r i

*) Az ismertető a legjobb akarattal is a fordítóéknak tartotta s tarthatta a „jegyzeteket.“

S z e r k.

ref. egyházmegye egész kánon- és statutumos gyűjteménye is nem önálló mű, hanem csak supplementuma akart lenni emegyére nézve a nevezett egyh. ker. szabálygyűjteményének, és mint ilyen, azzal együtt körülbelől magában foglalja mindazon jegyzeteket is, melyeket az igen tisztelt értesítő ur mint hiányzókat elsorol. — Ott van a kerületben az a lelkészválasztási szabály, mely felett — mint egy szentesített s gyakorlott törvényt nagy részben eltörölő statutum felett, különben is óvakodtam volna bírálatot írni; — ott van a szatmáriban az egyházi számadásokra, — hátralékok, kiadások, adomány beszolgáltatásokra vonatkozó újabb szabályzat; ott a kettős elnökség, vegyes kormányzat, szavazás, kerületi gyűlésekről szóló stb. egyházkerületi s konventi végzéseknek általunk összeszedhetett halmaza. S hogy még több jegyzést nem tettem — mert lehetne akár százannyit — oka az, hogy a szatmári egyházmegye sem kritikát, sem históriát nem akart adni, hanem csak a még érvényes bíró vagy érvényt igényelhető egyházi szabályokat kívánta összeszedetni.

Felvilágosításul kell még ide jegyeznem azt is, hogy az ismertetés elején kitett 1 ft 20 kr bolti ár az egész kánon- és statutumos gyűjtemény ára; a kánon magában csak 70 kr. — Amabból már alig van 20 vagy 30, ebből még a fordító — n. t. Kiss Áron esperes urnál Porcsalmán, — feles számú példány kapható.

Nagykőrösön, jan. 22. 1876.

K i s s K á l m á n.

Dobi Lajos élet- és gyászrajza.

Folyó hó 19-én tettük nyugalomra a nagybányai egyh. megyében lévő misztótfalusi egyház lelkészét D o b i L a j o s atyánkfiát. A boldogult született Nagy-Károlyban az 1829-dik évben. Tanulmányait kezdte születése helyén, majd folytatá Szatmáron, s bevégezé Debreczenben. 1848-ban mint honvéd küzdött a szabadság harcban, majd annak elviharása után, ismét tanulói pályáját folytatván, 1855-ben bevégezte, a midőn a nagybányai egyházba jövé, ott mint segéd lelkész és tanító két évet, majd Paládon, mint helyettes lelkész egy évet töltött, honnan 1857-ben a misztótfalusi szűk jövedelmű egyház lelkészévé választatott. Itt élt a boldogult 18 éven át, szűk jövedelméből a takarékoság példányaként. — Hivatali pontossága s lelkiismeretessége, úgy az egyház anyagi ügyeinek gyarapítása körüli buzgalma, őt a csendes elvonultságban élő és használó prot. lelkészek jelesévé tevék. Nejét pár évvel előbb eltemetvén, azóta lassan-lassan hervadozott, míg végre f. hó 16-kán d. u. 4 órakor e földi küzdelmek honát a mennyei boldogabb élettel cserélte fel. Utána egy árva kis leányka s öreg nagyanya sir, kiket szép összegre menő hagyományyal biztosított.

Felette a háznál imát mondott K i s P é t e r nagybányai s. lelkész, a templomban a prot. lelkész türelmét hiven jellemző gyászbeszédet G u l y á s L a j o s, nagybányai lelkész. (2. Tim. 2, 5. alapján), a sirnál rövid beszédet s imát T ó t h D á n i e l felsőbányai s. lelkész. A gyásznéklést a kitűnő nagybányai kántor L i s z k a i I s t v á n vezetése alatt a nagybányai dalárda lelkes tagjai teljesíték.

A kemény téli időben a szolgáló lelkészekon kívül csak C z e l d e r f.-bányai s V e r e s s Zs. kóródi lelkészek voltak jelen. Közönség nagy számmal adta meg a boldogultnak a végtiltszást.

A férfi legszebb korában elhunyt pályatárs porai nyugodjanak csendesen, lelke vegye el a hűséges szolga jutalmát, emléke pedig maradjon áldva közöttünk. *)

Felsőbánya, 1876. jan. 20.

Cz. M.

K Ü L F Ö L D.

Leopold herczeg halála.

Mult év december 8-kán estve 10 óra után hunyt el Detmoldban, Lippe fővárosában hosszas, türelemmel és az Isten akaratján való megnyugvással hordozott szenvedések után a lippei uralkodó herczeg Leopold. Jobblétre szenderültét nem csak azért említjük meg az egyházi lapban, mivel ő az „Evangelisch-reformirte Kirchenzeitung” szerkesztője s kiadójával, Thelemann Ottóval közeli személyes érülködésben állott, hanem azért, mivel az Istenben nyugvó herczeg az egyetlen, Németországban még megmaradt református herczegi családnak feje vala, és magát a református hitvallást tiszteletben tartotta. Ő 16 évvel ezelőtt a heidelbergi Kátét nem csak mint a református országos egyház hitvallását helyeztette ismét vissza jogaiba, hanem azt az iskolákba is ujra bevitte, melyekből az egy félszázad óta ki volt szorítva, és kinyilvánított akarata volt az, hogy az egyház, az Isten igéjén, az egyház hitvallása szerint építtessék fel és kormányoztassék. És ahhoz ő, ki magát az Isten igéjét tisztelte és vasárnaponként hallgatta azt, rendithetetlen szilárdsággal tartotta magát, daczára minden ellenféli izgatásoknak.

(R. K.)

K Ü L Ö N F É L É K.

Debreczeni ref. egyház. A helv. hitv. egyháztanács jan. 23-ki ülésében elfogadta a saját népiskolai tanítói és tanítónői számára bizottságilag készített nyug- és gyámintézet alapszabályait. Az egyház nemes lelkesedéssel maga állítván tanítóinak nyug- és gyámintézetet, erről a vallás s k. o. ügyi miniszterium tudósítatik.

Halálózás. Szabó József ref. lelkész, Bátában (Tolna) elhunyt jan. 14.

Pancsova, az itteni evang. egyházban az 1875. év alatt szülöttek száma 85, meghaltaké 102, házaspároké 17.

Bereg megyéből vettük e tudósítást: „Már sok fő megszabadult a prot. egylet lidércz nyomása alól, s több jelekből kitűnik, hogy az egylet tagjai már tetteleg, — kivéve az unitáriusokat, — nincsenek a szerkesztők véleményén, s csak az egyleti nagy gyűlés megnyitására várnak, hogy a szétbomlás, — vagy az egylet evangyéliom ellenes elveinek megváltoztatása iránt indítványt tehessenek.” — A jövő mutatja meg mennyiben alaposok vagy tárgyilagosok tisztelt tudósítónk hozzávetései.

Többfelől veszszük a tudósítást, hogy „De profundis” című czikke Lapunknak, „megható” és „nagy igazságot rejtő”-nek jelezte, s mély benyomást tett.

Mezőtarja ref. egyháza lelkészeül Simon Andor s. lelkészt választá Miskolcraól.

*) Később egy másik tudósítást is vettem, természetesen az már nem jelenhet meg, köszönet a figyelem ért.

Szerk.

Lippa. A m. gyoroki ref. lelkész, — kinek filiái közé tartozik a 16-dik században, Kocsi Csörgő Bálint szerint, a szalontainál, békésinél, gyulainál stb. „celebrior ecclesiá”-val bíró Lippa, de a hol most olyan ritka a magyar szó, mint a fehér holló, s csak néhány református és ágost. hitvallású család lakik, — a következő levelet kapta: „Távollevő atyám nevében bátorkodom tiszteletes urat felkérni, miszerint vasárnap azaz 1876. évi január hó 2-kán szives volna hozzánk eljönni és itt a lippai hivek részére egy predikációval egybekötött isteni tiszteletet tartani; — az isteni tisztelet 11 órakor veendi kezdetét. — Uti költségről és teljes ellátásáról minden irányban gondoskodva lesz.

Becses választát elvárva, maradtam Lippán, 1875. évi decz. hó 30-kán, atyám megbizásából, alázatos szolgája Fényessy Arthur, m. k.”

Westenker. D. Ágost hittanár a berlini egyetemen jan. 8. meghalt. Született Glückstadtban 1789 aug. 11. Schleiermacher utóda lett 1835. s áldásteljesen működött; 1850-ben a főegyház tanács tagjává lett; 1874-ben ülte tanári pályája 60 éves jubilaumát.

Bajorország. Mint várható volt, a király a püspöki feliratot rendelés nélkül átadta a kultusminiszternek, az pedig azt a régebbi hasontartalmu actákhoz tette. Figyelemre méltó, hogy az acták alatt az ujonnan kinevezett bambergi érsek Schreiber neve is ott áll, a ki kinevezése előtt a kormányjal jó viszonyban volt. — Bamberg mellett Schlesslitzben egy votivoszlop alapköve letétezt, az anyakirálynő áttérésének emlékére, miután egy Votivkirche építése nem engedtetett meg. Mindenütt az ellenfelek feszültségének és a pártok harczias hevének jelei mutatkoznak.

Tyrol. Azon örvendetes hirrel kezdi a „Halte was du hast” ez évi tudósításait, hogy két gyülekezet, az Innsbrucki és merani az állami elismerést megnyerte. Így jutott tehát végre Tyrolban is a császár szava érvényre és az államtörvény győzelemre. Reménylhetöleg Innsbruck nem sokára oly helyzetben lesz, hogy egy ev. lelkészt hívhat.

Siona egy új folyóirat jelenik meg 1876. január elejével ily czim alatt: „Sion a. Monatsschrift für Liturgie und Kirchenmusik zur Hebung des gottesdienstlichen Lebens.” Közreműködnek Dr. Schöberlein L. göttingai hittanár, tudós lelkész és énekvezér, kiadják: W. Herold, schwabachi lelkész és Dr. E. Krüger, zenetanár Göttingában. — Güterslohban jelenik meg, ára egy évre 4 márka. Tárgyát tekintve üdvözöljük, s a legjobb kívánattal kíséjük.

Carlyle-ről (nagy angol író) az ő bölesészetének egy magyar tanulmányozója ezt írja: „Sajátságos egyén ez a Carlyle! Enthusiasta és pedig a végletekig Knox, Luther és Crommwell iránt, s ugyanakkor isteniti Göthét. Az is igaz más oldalról, hogy én Göthét nem tartom olyan rossz embernek mint az angolok, ő is sokat változott utolsó éveiben. Az angolok mystikusnak nevezik Carlylet, mert nem értik. Én sem állítom hogy érteném őt, de eddig azon eredményhez jutottam, hogy ő pantheista. Bár ne ugy lenne!”

Észrevétel. A belföldi közlemények balmaza miatt Külföldi rovatunk nagy része s a Tárca e számból kimaradt.

Balogh Ferencz, felelős szerkesztő és kiadó.